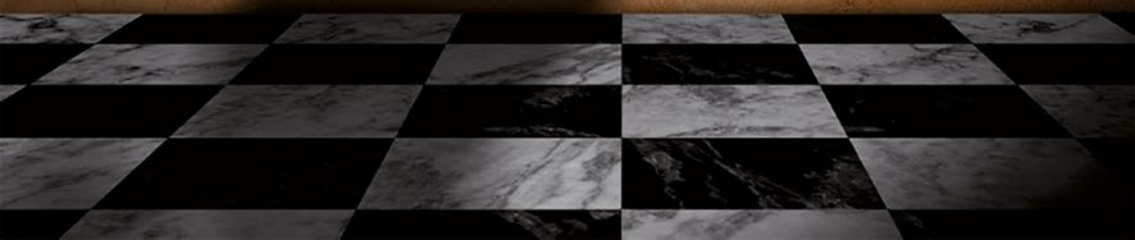


Andrea Camilleri

El moviment
del cavall



DISSABTE, 1 DE SETEMBRE DE 1877

–*Dominivobisco.*

–*Etticummi spiri totò* –van respondre una desena de veus disseminades per la pregona foscor de l'església, clapejada ací i allà per alguns ciris i espelmes de greix pestilent.

–*Itivinni, la missa è.*

Hi hagué una remor de moviment de cadires, la primera missa del matí havia acabat. A una dona li va venir un atac de tos, el pare Artemio Carnazza va fer una semigenuflexió davant l'altar major, va desaparèixer a corre-cuita en la sagristia on el sagristà, mort de son com sempre, l'esperava per ajudar-lo a treure's els ornaments. Els fidels habituals de la primera missa van abandonar l'església, tots excepte la senyora Trisina Cicero, la dona que havia tossit, que va romandre agenollada, sumida en l'oració. Feia uns quinze dies que la senyora Trisina es presentava a la primera missa, malgrat que no era una beata i que sols apareixia per l'església els diumenges i les festes de guardar. Potser havia comès algun pecat i ara volia que el Senyor la perdonés. La senyora Trisina era una morena que estava per la trentena, amb uns brillants

ulls verds i uns llavis rojos com les flames de l'infern. La pobra feia tres anys que era vídua. Des d'aleshores que anava tota de negra, de dol rigorós; amb tot, quan la veien passar, els homes tenien mals pensaments: aquell bé de Déu sense cap mascle que la governés. Però al poble hi havia qui sostenia que aquell camp havia estat llaurat i generosament sembrat per dos voluntaris, com a mínim: l'advocat en Gregori Fasùlo i el germà del comissari, Gnazio Spampinato.

Na Trisina va esperar que el sagristà sortís de l'església, es va persignar, es va aixecar i es va dirigir vers la sagristia. Hi va entrar amb cautela. La primera llum del dia li va bastar per a estar segura que al local no hi havia cap ànima. Al costat mateix del gran armari de palissandre on estaven els ornaments s'obria una porteta que donava accés a una escala de fusta que menava a la petita habitació on vivia el mossèn.

El pare Artemio Carnazza era un home que estava entre els quaranta i els cinquanta, impulsiu, robust, a qui agradava menjar i beure. Amb esperit cristià, sempre estava disposat a prestar diners a qui els necessités, i després, amb esperit pagà, els obligava que li tornaren el doble i fins i tot el triple del que havia desemborsat. Per damunt de tot, mossèn Carnazza estimava la natura. Però no la dels ocellets, de les ovelletes, dels arbres, de les albades i dels ocasos, ans al contrari, d'aquest tipus de natura ell se'n fotia. La que el tornava boig era la

natura femenina, que, en la seua infinita varietat, lloava la fantasia del Creador: ara negra com la tinta, ara roja com el foc, ara rossa com l'espiga de blat, però sempre amb matisos de colors diferents, amb la broseta uns cops alta, que s'agitava elegantment amb el seu alè, en ocasions molt curta com acabada de segar, i de vegades atapeïda i embullada com un matoll espinós i salvatge. Quan en veia una de nova sempre es meravellava, per la novetat, amb totes les seues peculiaritats per descobrir, i per recórrer centímetre a centímetre fins a la petita gruta càlida i humida dins la qual entrar a poc a poc, lentament, ja que després era la mateixa gruta qui t'agafava amb força, qui t'envoltava amb les seues parets i et portava fins al fons més fons, on raja l'aigua de la vida.

Na Trisìna va pujar l'escala a poc a poc, mirant de no fer soroll perquè la fusta, de graó en graó, cruixia cada cop més, es queixava.

—Millor així —li havia dit el mossèn—, perquè si ve algú a buscar-me, jo el sent arribar.

Mentre *donna* Trisìna pujava, mossèn Carnazza s'havia tret la sotana i sobre la samarreta i els calçotets s'havia posat una bata que li havia regalat una de les seues feligreses, de seda roja brodada en or, que ni el bisbe la tenia igual.

Com que el capellà no era al menjador (després de la primera missa es desdejunava amb mig litre de llet de cabra i mitja dotzena d'ous ferrats), *donna* Trisìna es

va acostar a la porta de la cambra i hi mirà a l'interior, traient lleugerament el cap. Les persianes estaven entreobertes, però s'hi filtrava la llum d'un dia que seria calorós. Allà tampoc no va veure ningú. Va pensar que mossèn Artemio potser s'havia tancat al lavabo per satisfer alguna necessitat natural. Va fer un pas endavant. Aleshores el mossèn, que s'havia amagat rere la porta aguantant la respiració, va sortir tot d'una, la va agafar pel darrere, la va tirar al llit i la va obligar a posar-se de bocaterrosa. *Donna* Trisina va poder reprimir els crits malgrat l'ensurt, però quan va notar que la mà lliure de mossèn Artemio (amb l'altra li premia l'esquena per mantenir-la immobilitzada en aquella postura) s'introduïa decididament per sota la falda, la faldilla i els enagos i per treure-li les bragues, va reaccionar amb un «No!» sec com un tret d'escopeta. Feia la impressió que el mossèn no l'hagués sentida, respirava tan fort que semblava que anés a tenir un atac d'un moment a l'altre. *Donna* Trisina va copsar que la posició en què la tenia el mossèn era massa perillosa, així que va aixecar un peu i va pegar un cop de peu a cegues. Enxampat de ple en els ous, mossèn Artemio va amollar la presa i es va doblegar per la meitat, amb la boca oberta per agafar aire. Trisina va aprofitar per llevar-se del llit i endreçar-se el vestit.

–Li vaig dir que no! –va dir irada–. Li vaig dir que l'acte complet no el vull fer! Encara està calent en la tomba el pobret del meu marit!

Mossèn Carnazza encara estava atordit pel dolor, però amb les paraules de la dona va notar com li pujava la sang al cap.

—Però quina collonada em contes! Fins i tot Llàtzer feia pudor després de dos dies a la tomba! Què m'estàs contant de calent ni calent si el grandíssim cornut del teu marit va morir fa tres anys!

Sense dignar-se a dirigir-li cap paraula, la dona va tornar al menjador, va agafar una cadira i va seure. Poc després, el mossèn va fer el mateix: si Trisina no se n'havia anat indignada volia dir que les negociacions podien continuar.

Aquella història ja durava uns deu dies. Després de la missa Trisina es presentava a la seua casa, però en fotre-li mà ella es rebel·lava com la vibra que era. Però que guapa era la vibra! No s'hi podia resistir. Va comprendre que, de bell nou, si volia obtenir res d'ella, havia de pagar.

De moment, la vista d'un pit nu li havia costat cent grams de cafè del bo; la vista de tots dos pits, tres-cents grams de sucre; un bes sense llengua, mig quilo de farina; un bes amb llengua, un quilo de pasta fina de Nàpols; un bes amb llengua i els dos pits nus, tres tassetes de porcellana amb els corresponents platets; una suau carícia sobre els pits nus, una cullereta de plata autèntica; un bes en cada mugró, un rotlle de mussolina finíssima per a fer camises. Trisina era una dona amb una posició benestant, el marit li havia deixat cases i terres, però

tenia, d'una banda, un instint de garsa robadora, i de l'altra, un cap d'autèntica puta a qui li agradava que li paguessen els favors.

–Aquesta meuca m'està espoliant la casa –va pensar amargament el mossèn– i tan sols em deixa remenar-li els pisos de dalt!

Aleshores se li va ocórrer com poder allotjar-se millor en aquella part.

Mentrestant, Trisina mirava al seu voltant.

–Que bonic és aquest llum! –va exclamar.

–T'agrada?

–I tant –va contestar Trisina alhora que treia la llengua i se la passava per les dues flamarades de foc que eren els seus llavis. S'havia llepat com una gata davant d'un tros de carn.

–Doncs jo te'l regale. Em dol perquè me l'estime. Era de la meua germana Agatina, al cel siga.

–Jo el vull –va dir la dona, fent la boca petita com el cul d'una gallina.

–Però primer juguem un poc –va dir el mossèn mentre començava a posar en pràctica la idea que li havia vingut.

–Quin joc? No m'abelleix jugar.

Mossèn Carnazza es va aixecar, va obrir una porteta i va desaparèixer a l'interior del rebost on guardava les coses de menjar i de beure.

–Sap, pare? –va dir Trisina en veu alta–. He llogat una casa, la de Vigata, la que està a vora mar.

–Ah, sí? A qui? –va preguntar el mossèn tornant a la cambra amb la mà dreta al darrere de l’espatlla.

–El corredor m’ha dit que és per a un foraster, el nou inspector en cap dels molins. Treballa aquí, a Montelusa. Jo no el conec personalment.

Amb un petit somriure, mossèn Carnazza li va mostrar el que havia tret del rebost. Trisina ho va observar, allò era fruita, sens cap mena de dubte, però ella no n’havia vist mai.

–Es diuen plàtans –va explicar el capellà–. Són de l’Àfrica. Me’ls portà ahir després de dinar un mariner amic meu. Me n’he menjat un. Una cosa digna del paradís. I amb aquests dos farem el joc que t’he dit.

Va seure davant la dona i va pelar un plàtan. En acabar, Trisina va allargar la mà. El mossèn l’apartà.

–Te’l donaré jo –digué–, com es fa amb els nens.

Obedient, Trisina tancà els ulls i obrí la boqueta. Mossèn Carnazza li va introduir delicadament entre les dents la punta del plàtan, que la dona va decapitar en rodó. El capellà es va sobresaltar. Trisina mastegà, engolí i tornà a obrir els ulls.

–Més.

En acabar-se el plàtan, es quedà decebuda.

–Aquest era el joc?

–No, ara jugarem –respongué el capellà mentre agafava el plàtan que havia deixat sobre la taula i començava a pelar-lo–; ara jo m’alce i em pose davant de tu amb

el plàtan a la mà. Tu continues asseguda amb els ulls closos. De primer has de pegar una mossegada al plàtan i després un gran bes, i així alternativament. Si t'equivoques, si fas dues besades o dues mossegades seguides, pagues penyora. I la penyora la trie jo. Si hi encertes, et regale el llum.

–Molt bé –va dir Trisina, ahora que tancava els ulls i humitejava els llavis amb la llengua. Havia entès molt bé el joc del capellà.

En pensar en les dents que tenia Trisina, a mossèn Carnazza li vingué una suor freda: si s'equivocava, ell tindria un gran problema.

El nom científic de l'escarabat piloter és *Scarabaeus sacer*, però de sagrat no en té res; té el costum de fer pilotetes de merda, no importa si són de persona o d'animal, després se les emporta rodolant al seu cau i li serveixen per a alimentar-se tot l'hivern. Els montelusans, que solien adjudicar l'insult adequat a qualsevol persona que es posés a l'abast, de seguida van posar el malnom d'Escarabat Piloter al delegat d'Hisenda, el *commendatore* Felice La Pergola, que, segons es comentava, tan bon punt li arribava un feix de bitllets de suborn, ràpidament l'enrotllava, se'l posava a la butxaca i se'n anava a casa per amagar-lo, ja que no constava que tingués cap compte en cap dels dos bancs de la ciutat. Entre les moltes pilotetes

de merda que el delegat s'havia endut al cau en els cinc anys de servei a Montelusa, les més grans i substancioses eren les que li havien lliurat primer l'inspector en cap dels molins, Gerlando Tuttobene, desaparegut en el mar durant una solitària sortida per pescar de la qual mai no va tornar, i després el seu successor Filiberto Bencicò, el qual sí que va ser trobat, però en un barranc i mig menjat pels gossos, abatut amb un tret de *lupara*, l'escopeta de canons retallats de la màfia.

Després d'aquells luctuosos esdeveniments, i davant la renúncia de qui hauria d'haver ocupat el lloc dels dos desapareguts, el director general va decidir, des de Roma, enviar a Montelusa un inspector en cap amb la potestat suficient per a tornar a posar cada cosa al seu lloc.

Tan bon punt va tenir al davant el nou inspector en cap, l'Escarabat Piloter compregué de seguida dues coses. La primera era que s'estava aproximant una grandíssima carestia de merda; i la segona era que amb aquell home calia anar amb peus de plom, mesurant bé les paraules.

Giovanni Bovara, més que un funcionari de l'administració pública, semblava un militar de carrera de paísà. Era un quarantí, amb els cabells tallats al raspall i un llarg bigoti molt acurat, vestit fosc de bona qualitat, correcte en el tracte. Tenia uns ulls blaus molt clars. Al *commendatore* La Pergola li semblà antipàtic. Va abaixar la mirada sobre els papers que tenia al davant, sostenint amb una mà el pinçanàs.

«Un ratolí cec», el va batejar Bovara, que ignorava el seu malnom.

—Així que vostè ha nascut a Vigata, a pocs quilòmetres d'aquí.

—Sí

—De les seues dades personals es dedueix que vostè, amb tan sols tres mesos d'edat, es va traslladar a Gènova, on el seu pare havia trobat feina.

—Sí.

—A Gènova estudià, obtingué el títol de comptable, féu unes oposicions a l'administració, les guanyà i ha prestat servei brillantment a Mòdena, Bolonya i Reggio Emilia.

—Sí.

—És solter?

—Sí.

—Què li sembla la casa que li ha trobat el corredor?

—Encara no he tingut temps d'anar-hi.

—Hi anirà avui?

—No. Aquesta nit em quedaré aquí a l'hotel, a Montelusa. M'hi traslladaré demà amb calma. He pensat que, un cop aquí, el meu deure era abans que res presentar-me al meu superior.

—M'han comentat que ni tan sols a Emilia la situació està tranquil·la.

—Ja.

—Aquí tampoc no estem per a bromes, amic meu. L'impost sobre la mòlta, aquí entre nosaltres, està mal vist.

–Ja.

El *commendatore* La Pergola decidí canviar de discurs per no seguir escoltant els sí i els ja d'aquell tros de suro.

–Vostè ja havia estat a Sicília? De major, vull dir.

–No.

–Com ja deu saber, per dur endavant el seu treball com a inspector, vostè té dret a un cotxe amb *gnuri*.

–Com diu?

–Vostè no parla el nostre dialecte?

–Pràcticament ja l'he oblidat.

–Aleshores vostè és un sicilià que parla genovès –va dir el delegat, mig aclucant els ulls i fent una rialleta que a l'oïda de Bovara va sonar com un grinyol.

«Realment és un ratolí cec», va pensar. I no va respondre.

–*Gnuri* per a nosaltres significa 'cotxer' –va explicar el delegat–. Naturalment és una despesa que aquesta oficina s'encarregarà de reemborsar-li quan presente la documentació.

–No crec que el necessite.

–El *gnuri*? Perdó, el cotxer?

–El cotxe.

–Ah, no? I com s'hi mourà?

–A cavall. Munte bastant bé.

–Ja, mire, com que no parla el nostre dialecte potser trobarà alguna dificultat per a orientar-se.

–Miraré de sortir-me'n.

–Tinga en compte que podria trobar-se en alguna situació desagradable...

–Vaig armat. Tinc llicència d'armes.

–I si plou?

–Em mullaré.

–Escolte, amic, no es pense que a Sicília sempre fa sol, com volen fer creure. Aquí, quan plou, diluvia.

–Disculpe'm, *commendatore*, però els millors resultats en les inspeccions s'obtenen precisament quan plou. Ningú no se les espera quan fa mal temps.

–Ja –va dir pensatiu el delegat.

Pensatiu per dues raons: una, perquè havia d'avisar immediatament l'advocat Fasùlo i que s'encarregués d'avisar a qui calgués, que el nou inspector tenia intenció d'anar pels camps, fins i tot quan fes mal temps, i per això calia avisar tots els moliners de la província; i dues, perquè el nou inspector en cap, en qüestió de poques setmanes, seria trobat en un barranc mig devorat pels gossos com el difunt Bendicò.

–Ja que sóc aquí, m'agradaria veure el despatx que m'han assignat.

Aquell volia prendre possessió immediatament del despatx, es delia per començar a fer mal, estava guanyant-se una autòpsia.

–Faré que l'hi acompanyen. Després, tranquil·lament, xerrarem una estona.

–M'ha de donar ordres?

—Ordres? Déu n'hi do! Consells, si de cas. Útils per a algú com vostè que mai no ha estat a Sicília.

Com s'esperava, li havien assignat el despatx del segon pis que havia ocupat Bendicò i, anteriorment, Tutto-bene. Giovanni tingué l'impuls de fer algun gest per conjurar la mala sort, però es va avergonyir de pensar-ho.

Era una sala àmplia amb un gran balcó des del qual es veia el camp amb ametllers i oliveres. En un racó hi havia una premsa multicopista; en la paret de l'esquerra, un alt arxivador tancat amb clau, però amb la clau al pany. Hi havia també un escriptori, un petit canapè, dues butaques i tres cadires. A Giovanni el va impressionar el desordre dels papers escampats no només per l'escriptori, sinó també per les butaques, pel canapè, per les cadires i fins i tot pel terra. Es va girar per veure el bidell Caminiti.

—Per què està tot tan desordenat?

—Ei!

—Què significa això?

—Significa que ningú no vol posar mà als papers del *cavaliere* Bendicò —contestà Caminiti. I va puntualitzar:— Ningú de la delegació.

—I això per què? —El bidell va fer un somriure que va irritar Giovanni.— Conteste en lloc de somriure com un beneit.

–Excel·lència, és probable que si algú posés la mà en aquests papers li mossegues un *armàlo* verinos.

–Un *armàlo*?

–Sí senyor, una bèstia verinosa. Alguna taràntula ballarina, alguna víbria... *armàli* així.

–Està de broma?

–No, senyor, excel·lència. No bromege, mai no faig bromes. I potser caldria que vostra senyoria anés amb compte amb aquests papers... No convé remenar-los. Vostra senyoria els posa en paquets i després jo els porte fora i els creme. M'he explicat bé?

–No, no s'ha explicat bé –respongué bruscament Giovanni acomiadant-lo.

Un bidell beneït era precisament el que necessitava. Però com podia creure que una bèstia verinosa hagués fet el cau entre els papers d'una oficina pública? Això ho contaria a la tia Giovanna. Es partiria de riure.

–Jo li pegue un tir, a aquest grandíssim cabró del mossèn! –va esclatar Memè Moro en posar els peus fora del tribunal.

L'advocat Losurdo el va agafar pel braç.

–Calme's, senyor Memè.

–I una merda em calme! Jo li pegue un tir, a aquell malparit del mossèn Carnazza, tan cert com que a Crist el clavaren a la creu!

–No cride tant, senyor Memè, poden sentir-lo.

–Se me'n fot si em senten!

Memè Moro acabava de perdre la darrera causa contra el seu cosí, mossèn Carnazza, cosí per part de mare. Era una qüestió d'herència que s'arrossegava feia uns deu anys. A poc a poc, judici a judici, mossèn Carnazza havia anat quedant-se el que Memè Moro creia que era seu a dreta llei, terrenys i cases.

–Ja veurà com el laude sobre la finca Pircoco serà a favor nostre –intentà calmar-lo l'advocat–. Pel que jo sé de lleis, aquest cop és segur que...

–Vostè, advocat, sap de lleis tan poc com una cabra! Vostè, com que ha perdut totes les causes, en el tema de la finca Pircoco ha volgut recórrer al laude arbitral. I sap com acabarà? Que me'l posaran pel cul!

–Fem-nos un cafè –va proposar l'advocat.

No li agradava que la gent que entrava i sortia del tribunal escoltés el que el seu representat pensava sobre la seua actuació.

Memè Moro se n'anà sense contestar-li.

–Li pegue un tir! Li pegue un tir, perquè s'ho mereix!

Ho anava proclamant a tort i a dret. I la gent es girava a mirar-lo.